



ที่ นร ๑๑๑๗ / ๑๙๖๗

สำนักงานสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
๑๒๘ อาคารพญาไทพลาซ่า ถนนพญาไท กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐

๑๗ กันยายน ๒๕๕๗

เรื่อง ความเห็นและข้อเสนอแนะของสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

เรียน นายกรัฐมนตรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย ความเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ “ยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาเพื่อการพัฒนาประเทศ”

ด้วยสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนและนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทิศทางการพัฒนาบนพื้นฐานของการศึกษา ดังนั้นจึงมอบหมายให้คณะทำงานการศึกษา ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม สภาที่ปรึกษาฯ ดำเนินการศึกษา เกี่ยวกับยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาเพื่อการพัฒนาประเทศ เพื่อจัดทำ ความเห็นและข้อเสนอแนะเสนอต่อคณะรัฐมนตรี ต่อไป

สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในคราวประชุมครั้งที่ ๑๔ / ๒๕๕๗ เมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๕๗ ได้พิจารณาผลการศึกษาคณะทำงานดังกล่าว โดยมีมติให้เสนอความเห็นและ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ “ยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาเพื่อการพัฒนาประเทศ” ต่อคณะรัฐมนตรี โดยมีสาระสำคัญสรุปดังนี้ (รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย)

๑. เป้าประสงค์ของยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาเพื่อการพัฒนาประเทศ

ยุทธศาสตร์เพื่อการศึกษาที่จะให้ได้ผล คือ การเผยแพร่ให้ประชาชนเข้าใจ สภาพสาเหตุและทางออกของปัญหาการจัดการศึกษา และเห็นความจำเป็นที่จะต้องช่วยกันผลักดันให้รัฐบาล ตระหนักถึงความสำคัญของการปฏิรูปการศึกษา จนถือเป็นวาระเร่งด่วนแห่งชาติ การกำหนดยุทธศาสตร์ การปฏิรูปการศึกษาเพื่อการพัฒนาประเทศ ควรเป็นไปเพื่อให้บรรลุเป้าหมายใหญ่สามประการ คือ

- ๑.๑ เพื่อพัฒนาคนไทยให้มีศักยภาพในการเรียนรู้
- ๑.๒ เพื่อให้การศึกษาสามารถตอบสนองความต้องการในการยกฐานะ
- ๑.๓ เพื่อให้การศึกษาผลิตคนที่มีปัญญา

๒. ความเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาเพื่อการพัฒนาประเทศ

การปฏิรูปการศึกษาเพื่อผลสัมฤทธิ์ดังกล่าว จะต้องจัดการศึกษาให้สามารถบรรลุ เป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ทั้งสามประการจะได้รับผลสำเร็จจากการปฏิรูปการศึกษาอย่างแท้จริงนั้น สามารถดำเนินการ ตามยุทธศาสตร์การจัดการศึกษา โดยสรุปมี 7 ประการดังนี้

/ ยุทธศาสตร์ที่หนึ่ง ...

ยุทธศาสตร์ที่หนึ่ง คือ พัฒนาคูและบุคลากรทางการศึกษา เป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญ โดยครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการกำหนดความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษา

ยุทธศาสตร์ที่สอง คือ พัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับปฐมวัยและการศึกษาพื้นฐานให้สามารถตอบสนองกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลายต่าง ๆ และมีหลักสูตรยุทธศาสตร์พื้นฐานประยุกต์ของแต่ละท้องถิ่น

ยุทธศาสตร์ที่สาม คือ สนับสนุนและพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเป็นพิเศษ เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาให้ประชาชนทั่วประเทศได้เรียนรู้เพิ่มขึ้น

ยุทธศาสตร์ที่สี่ คือ ปฏิรูปการศึกษาด้านการมีส่วนร่วมของบิดามารดา ผู้ปกครอง ประชาชน ชุมชน และเอกชนในการจัดการศึกษา


ยุทธศาสตร์ที่ห้า คือ ปรับทิศทางของการฝึกอบรมและการจัดการทางด้านอาชีวศึกษา โดยให้เป็นการอาชีวศึกษาที่สามารถนำไปใช้ประกอบอาชีพได้จริง และเปิดโอกาสให้บุคคลสามารถพัฒนาทักษะที่ใช้งานได้และอย่างต่อเนื่อง

ยุทธศาสตร์ที่หก คือ ปฏิรูประบบอุดมศึกษาโดยเริ่มจากการปฏิรูประบบการสอบคัดเลือก การปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอนโดยเน้นคุณภาพและการสนองความต้องการของประเทศ การบริการทางวิชาการแก่สังคมและบำรุงศิลปวัฒนธรรมที่จะเป็นประโยชน์ต่อประเทศอย่างกว้างขวาง

ยุทธศาสตร์ที่เจ็ด คือ ปฏิรูปการบริหารทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา โดยจัดสรรทรัพยากรให้เกิดประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น และเกิดความเป็นธรรมและทั่วถึง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาและหากผลการพิจารณาเป็นประการใด ขอได้โปรดแจ้งให้ทราบด้วยจะขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ



(นายอนันต์ ปันยารชุน)

ประธานสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

สำนักงานสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

โทร. ๐ - ๒๖๑๒ - ๕๒๒๒ ต่อ ๒๓๖ โทรสาร ๐ - ๒๖๑๒ - ๕๑๗๕

ความเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ ยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาเพื่อการพัฒนาประเทศ

1. ความเป็นมา

การดำเนินการจัดการศึกษา ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545-2549) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และแผนพัฒนาการศึกษาในระดับต่างๆ พบว่า ถึงแม้จะได้มีความพยายามของรัฐในการปฏิรูปการศึกษามี แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น แต่ปัญหาสำคัญที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาการศึกษาให้เป็น เครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาประเทศนั้น เป็นปัญหาที่เกิดจากโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมที่สร้างความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ การเมืองและสังคมระหว่างคนในชาติค่อนข้างมาก อันเป็นผลจากนโยบาย การพัฒนาประเทศในแนวทางทุนนิยมเสรีมีลักษณะล้าหลัง ปัญหานี้เกิดจากทั้งปัจจัยภายนอก เช่น การเปิด เสรีให้ต่างชาติโดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปิดเสรีทางการเงินและการเปิดเสรีในภาคบริการอื่น ซึ่งจะรวมทั้ง การศึกษาด້วย

ปัจจัยภายในเป็นปัจจัยอีกด้านหนึ่งที่ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำในสังคม ซึ่งเป็นผลจากวิวัฒนาการ ทางประวัติศาสตร์ของประเทศไทยที่ระบบอุปถัมภ์ที่เคยมีอยู่เดิมในสังคมไทยที่อยู่บนพื้นฐานความเมตตา กรุณาของผู้มีบุญบารมีต่อผู้น้อยได้ถูกทำให้เปลี่ยนไปเป็นการกดขี่และเอารัดเอาเปรียบผู้ที่ด้อยกว่า ประกอบ กับการที่เคยเป็นสังคมที่มีการสั่งการจากบนลงล่างอันเกิดจากอำนาจนิยมในอดีต ทำให้ผู้บริหารประเทศที่ไม่ สามารถจำแนกได้ชัดเจนระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวรวมและส่วนตัวตัดสินใจโดยไม่รับฟังความคิดเห็นที่ หลากหลายอย่างเพียงพอ

แม้ว่าเศรษฐกิจการเมืองไทยจะพัฒนาเป็นประชาธิปไตยแบบเสรีนิยมเพิ่มขึ้น แต่ก็ยังคงสร้างความ เหลื่อมล้ำทางโอกาสการศึกษาระหว่างประชาชนกลุ่มที่มีฐานะและสภาพแวดล้อมต่างกันอย่างมาก การ จัด การศึกษาทั้งเป็นปัญหาในตัวเอง และทั้งไม่สามารถเป็นเครื่องมือในการพัฒนาประเทศได้อย่างดีเพียงพอ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องหายุทธศาสตร์การจัดการศึกษาใหม่ เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทิศทางการพัฒนา ไปสู่ แนวทางที่พึงปรารถนาในอนาคต

2. การดำเนินงาน

สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยคณะทำงานการศึกษา ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม ได้ศึกษาในประเด็นดังกล่าวข้างต้น โดยใช้วิธีการศึกษาที่หลากหลายเพื่อให้ได้ข้อมูลในประเด็นต่าง ๆ อย่าง ครบถ้วน จากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ เอกชน นักการเมือง นักการศึกษา นักเรียน นักศึกษา นำมา ประมวลจัดทำความเห็นและข้อเสนอแนะในประเด็นยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาเพื่อการพัฒนาประเทศ

2.1 การศึกษาจากเอกสารที่มีผู้ศึกษาไว้แล้ว ได้แก่ หนังสือ งานวิจัย บทความวิชาการ บทสัมภาษณ์ และข้อเสนอและความเห็นจากการสัมมนาที่จัดทำโดยคณะกรรมการศึกษาฯ

2.2 การศึกษาข้อเท็จจริงและระดมความคิดเห็นจากภาคีต่าง ๆ ทั้งในกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด ทั้ง 4 ภาค เกี่ยวกับปัญหาของชุมชนที่เกิดจากการศึกษา ปัญหาของการจัดการศึกษา สาเหตุของปัญหา ความต้องการของประชาชน และข้อเสนอเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การจัดการศึกษา รวมทั้งนำข้อมูลต่างๆ มาประมวล วิเคราะห์ สังเคราะห์ และจัดทำเป็นรายงานผลการวิจัยเรื่อง ยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อการพัฒนาประเทศ

2.3 การจัดประชุมสัมมนา เพื่อรับฟังความเห็นทั้งจากหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และประชาชน ทั้งในเขตกรุงเทพมหานคร และต่างจังหวัด ในผลงานการวิจัยเรื่องยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อการพัฒนาประเทศ เมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2547 ณ ห้องประชุม 1 สำนักงานสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

3. เป้าประสงค์ของยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาเพื่อการพัฒนาประเทศ

ยุทธศาสตร์เพื่อการปฏิรูปการศึกษาที่จะให้ได้ผล คือ การเผยแพร่ให้ประชาชนเข้าใจสภาพสาเหตุและทางออกของปัญหาการจัดการศึกษา และเห็นความจำเป็นที่จะต้องช่วยกันผลักดันให้รัฐบาลตระหนักถึงความสำคัญของการปฏิรูปการศึกษา จนถือเป็นวาระเร่งด่วนแห่งชาติที่นายกรัฐมนตรีจะดำเนินการด้วยตนเอง หรือให้สนับสนุนอย่างแข็งขันที่จะให้มีรัฐมนตรีและผู้บริหารการศึกษาที่เข้าใจปัญหาและสามารถปฏิรูปการศึกษาได้จริงและได้ผล การกำหนดยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษา เพื่อการพัฒนาประเทศควรเป็นไปเพื่อให้บรรลุเป้าหมายใหญ่สามประการ คือ

3.1 เพื่อพัฒนาคนไทยให้มีศักยภาพในการเรียนรู้ พัฒนาตนเองและสังคมอย่างมีคุณภาพในโลกที่เปลี่ยนแปลงและก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว

3.2 เพื่อให้การศึกษาสามารถตอบสนองความต้องการในการยกฐานะและพัฒนาตนเองของประชาชนได้อย่างทั่วถึง

3.3 เพื่อให้การศึกษาผลิตคนที่มีปัญญา ประกอบด้วยจิตสำนึกเพื่อส่วนรวม สามารถนำความรู้และจิตสำนึกที่เป็นประโยชน์ ไปใช้ในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจสังคมที่เพิ่มความซับซ้อนมากยิ่งขึ้นในอนาคตได้

4. ความเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การจัดการศึกษา ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม

การปฏิรูปการศึกษาเพื่อผลสัมฤทธิ์ดังกล่าว จึงต้องสามารถเปลี่ยนพฤติกรรมในเชิงการปรับรื้อระบบ โครงสร้างของการได้มาและการพัฒนาผู้บริหารและครูที่มีกรอบคิดแบบใหม่ และการเรียนการสอนแบบใหม่เพื่อให้นักเรียนได้รู้ สามารถคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประยุกต์ใช้ความรู้ เพื่อแก้ปัญหาในสถานการณ์ที่เปลี่ยนไปได้เป็นอย่างดี

การปฏิรูป“การศึกษา”หมายถึง การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ของคนทั่วประเทศ ซึ่งรวมถึงการส่งเสริมพัฒนาทางด้านศาสนาและศิลปวัฒนธรรม เพื่อให้คนมีปัญญาที่ประกอบกับมีจิตสำนึกสาธารณะ

มากขึ้น นั่นก็คือ มุ่งสร้างคนทั้งเก่ง คนดีที่มีการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย ปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคม ตลอดจนจิตสำนึกมากพอที่จะไปแก้ไขปัญหาวิกฤติด้านต่าง ๆ และพัฒนาประเทศไทยได้อย่างยั่งยืนและมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล การจัดการศึกษาที่ช่วยให้ประชาชนมีคุณภาพและมีจิตสำนึกควบคู่กันไปด้วย จะช่วยให้ประชาชนมีความเข้าใจในสถานการณ์ต่าง ๆ ตามความเป็นจริง สามารถร่วมมือกันในการรักษากฎหมายและช่วยกันดำเนินการแก้ไขปัญหาของตนและของกลุ่มที่ตนสังกัด รวมทั้งผลักดัน ตรวจสอบให้กฎหมายมีผลบังคับใช้อย่างเสมอภาค การจัดการศึกษาให้สามารถบรรลุเป้าหมายใหญ่ ๆ ที่ได้ตั้งไว้ทั้งสามประการจะได้รับผลสำเร็จจากการปฏิรูปการศึกษาอย่างแท้จริงนั้น สามารถดำเนินการตามยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาโดยสรุปมี 7 ประการดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่หนึ่ง คือ พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา เป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญอันดับแรก โดยครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการกำหนดความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษาที่เกิดขึ้น เพื่อให้ได้ครูที่มีความรู้ความสามารถในทางวิชาการที่ลึกซึ้ง มีเจตคติที่ดีต่อความเป็นครูและบุคลากรทางการศึกษา มีคุณธรรมและจริยธรรมแห่งวิชาชีพครู เป็นครูอาชีพที่มีจรรยาบรรณของความเป็นครูที่ดี และมีทักษะในการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการกระบวนการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพทันสมัย มีวิสัยทัศน์ในการเรียนรู้ที่กว้างไกล

ยุทธศาสตร์ที่สอง คือ พัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับปฐมวัยและการศึกษาพื้นฐานให้สามารถตอบสนองกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลายต่าง ๆ และมีหลักสูตรยุทธศาสตร์พื้นฐานประยุกต์ของแต่ละท้องถิ่น ซึ่งช่วยให้กลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ สามารถพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่องบนพื้นฐานของศักยภาพแต่ละคนที่มีอยู่เดิมที่มีความแตกต่างกัน

ยุทธศาสตร์ที่สาม คือ สนับสนุนและพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเป็นพิเศษ เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาให้ประชาชนทั่วประเทศได้เรียนรู้เพิ่มขึ้น อีกทั้งเป็นการลดค่าใช้จ่ายโดยการนำการศึกษาที่มีรูปแบบที่หลากหลายสะดวกแก่ผู้ที่ประสงค์จะค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องและสนองความต้องการของประชาชนและชุมชนได้อย่างแท้จริง โดยรัฐจะต้องเพิ่มงบประมาณสนับสนุนการสร้างระบบเครือข่ายเพื่อการเรียนรู้ที่เข้มแข็ง เสริมด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัย

ยุทธศาสตร์ที่สี่ คือ ปฏิรูปการศึกษาด้านการมีส่วนร่วมของบิดามารดา ผู้ปกครอง ประชาชน ชุมชน และเอกชนในการจัดการศึกษา ซึ่งมีความหมายทั้งหมดสามนัยยะด้วยกัน นัยยะแรกเป็นการดึงส่วนต่าง ๆ ของสังคมให้มาร่วมจัดการศึกษามากขึ้น โดยเน้นความรู้และความสามารถของผู้เข้าร่วมเป็นหลัก นัยยะที่สองเป็นการส่งเสริมให้ผู้เข้าร่วมมีส่วนร่วมที่สำคัญในการสร้างความหลากหลายในรูปแบบและเนื้อหาของการศึกษา ในกรณีนี้ภาคต่าง ๆ ที่เข้าร่วมอาจจะต้องสนับสนุนทรัพยากรบางส่วน และจะต้องได้รับการสนับสนุนจากรัฐบางส่วนหรือเป็นส่วนใหญ่ ส่วนนัยยะสุดท้ายเป็นการระดมทรัพยากรจากกลุ่มเหล่านี้ในอดีตประเด็นนี้มักจะได้รับการเน้นเป็นพิเศษ ซึ่งมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง แต่ยังคงสำคัญน้อยกว่า

การมีส่วนร่วมในสองนัยยะแรก แต่ทั้งนี้เด็กจะต้องมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การดูแลโรงเรียนเพื่อให้เกิดความรักในโรงเรียน และมีความสุขเมื่ออยู่ในโรงเรียน

ยุทธศาสตร์ที่ห้า คือ ปรับทิศทางของการฝึกอบรมและการจัดการทางด้านอาชีวศึกษา โดยให้เป็น การอาชีวศึกษาที่สามารถนำไปใช้ประกอบอาชีพได้จริง และเปิดโอกาสให้บุคคลสามารถพัฒนาทักษะที่ใช้ งานได้และอย่างต่อเนื่อง โดยมีการร่วมมืออย่างใกล้ชิดระหว่างสถาบันศึกษาและสถานประกอบการ มีระบบ ที่จะให้การรับรองจัดอันดับทักษะของการพัฒนาฝีมือแรงงาน โดยไม่จำเป็นต้องผ่านสถาบันอาชีวศึกษา ที่เป็นทางการ มีการเทียบความรู้และวุฒิปัตร์ เพื่อให้ผู้ที่มีความรู้และทักษะทางด้านประกอบการอาชีพใน แขนงต่าง ๆ สามารถได้รับค่าจ้างแรงงานเพิ่มขึ้น

ยุทธศาสตร์ที่หก คือ ปฏิรูประบบอุดมศึกษาโดยเริ่มจากการปฏิรูประบบการสอบคัดเลือก เข้าสถาบันอุดมศึกษาที่จำกัดรับ ด้วยวิธีการวัดผลที่วัดความรู้ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และความพร้อมที่จะเรียนต่อ แทนการวัดการท่องจำ ถัดมาคือ การปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอนโดยเน้น คุณภาพและการสนองความต้องการของประเทศมากกว่าการขยายการศึกษาในเชิงปริมาณที่ขาดคุณภาพเพื่อหวังผลทางการเงิน ตลอดจนสถาบันอุดมศึกษาจะต้องให้บริการทางวิชาการแก่สังคมและบำรุงศิลป วัฒนธรรมที่จะเป็นประโยชน์ต่อประเทศอย่างกว้างขวาง

ยุทธศาสตร์ที่เจ็ด คือ ปฏิรูปการบริหารทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา โดยจัดสรรทรัพยากร ให้เกิดประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น และเกิดความเป็นธรรมและทั่วถึง เช่น เน้นการจัดสรรให้ทุกคนได้เรียน ชั้นปฐมวัยที่มีคุณภาพ เพื่อได้รับโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับสูงขึ้นอย่างเต็มประสิทธิภาพ ส่วนการศึกษาที่สูงกว่านั้นได้แก่ อาชีวศึกษา จะต้องเน้นให้เป็นการศึกษาที่สามารถประกอบอาชีพได้จริงจะ ได้ลดความสูญเปล่าจากการจัดการศึกษาประเภทนี้ ซึ่งจะต้องเป็นลักษณะการฝึกปฏิบัติที่สามารถสร้าง รายได้แก่สถานศึกษาและแก่ตัวนักเรียนเอง ประกอบกับเน้นความรู้ทางทฤษฎีเสริมความรู้ภาคปฏิบัติให้ เข้มแข็งมากยิ่งขึ้น มีการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยให้เพิ่มมากขึ้น ส่วนระดับ อุดมศึกษาควรจัดสรรงบประมาณตามนโยบายพัฒนาประเทศของรัฐ และเน้นการพัฒนาท้องถิ่นที่ มหาวิทยาลัยตั้งอยู่ พร้อมกับต้องสนองความต้องการของตลาดแรงงานเป็นสำคัญ

ยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาในด้านต่าง ๆ ที่เป็นรูปธรรม มีข้อเสนอเป็นเจ็ดด้านมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

4.1 ยุทธศาสตร์การบริหารและการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา

4.1.1 ยุทธศาสตร์การพัฒนาคู่มือเพื่อสอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษา

1) เร่งรัดให้สถาบันผลิตครูและหน่วยงานที่รับผิดชอบร่วมกันศึกษาวิเคราะห์ กำหนดรูปแบบหลักสูตร การผลิตครูแนวใหม่เพื่อที่จะเน้นการคัดเลือกและฝึกอบรมผู้จะเป็นครูอย่างเข้มข้น

2) เร่งสนับสนุนแผนการปฏิรูปสถาบันผลิตครู โดยเฉพาะในด้านการปฏิรูปหลักสูตรการเรียน การสอนตามแนวปฏิรูปการศึกษาให้เป็นรูปธรรม สนับสนุนแผนพัฒนาคณาจารย์ครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์

3) จัดตั้งหรือส่งเสริมหน่วยงานที่ทำหน้าที่ให้คะแนนและจัดอันดับสถาบันที่ผลิตครู โดยสถาบันที่ได้คะแนนประเมินต่ำ ต้องเร่งปรับปรุงตัวเอง ลดการรับนักศึกษา หรือแม้แต่ว่าจะถูกยุบหรือเลิกผลิตครู

4) เร่งรัดให้มีการแก้ไขปัญหาคณาจารย์ขาดแคลนด้วยวิธีเร่งด่วน เช่น การจัดหลักสูตรระยะสั้นหรือหลักสูตรเร่งรัดเพื่ออบรมผู้ที่จบปริญญาสาขาอื่นมาศึกษาต่อขอคในวิชาชีพครู การจ้างครูที่เกษียณอายุและผู้มีประสบการณ์และความรู้ทันสมัยให้ปฏิบัติหน้าที่ในการให้คำแนะนำอบรมแก่ครูรุ่นใหม่เป็นรายปี

5) สนับสนุนให้คนเก่งเข้ามาเรียนครูมากขึ้น เช่น กำหนดทุน/โควตาตามจังหวัด/สาขาวิชา ให้แก่ผู้ประสงค์จะเรียนครู รวมทั้งเร่งปรับค่าตอบแทน และแรงจูงใจอื่น ๆ

4.1.2 ยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพครูที่มีอยู่เดิม

เร่งสนับสนุนให้มีการพัฒนาครูประจำการด้วยระบบเครือข่าย โดยใช้เครือข่ายครูผู้นำ/องค์กร/ชมรม/สมาคมครูในเขตพื้นที่การศึกษา ดำเนินงานด้วยรูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย อาทิ

1) สถาบันอุดมศึกษาร่วมพัฒนาครูในแต่ละพื้นที่ โดยแบ่งกลุ่มเป้าหมายผู้บริหารและครูประจำการตามเขตพื้นที่การศึกษา และมอบให้สถาบันอุดมศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา รับผิดชอบการพัฒนาและติดตามประเมินผล รวมทั้งลดภาระหน้าที่อื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกับการสอน เพื่อให้ครูได้ทำการสอนอย่างแท้จริง

2) สนับสนุนให้มีโครงการพิเศษในการสรรหาครู ในลักษณะโครงการครูอาสาสมัครหรือโครงการขนาดเล็ก โดยมีองค์กรต่าง ๆ และภาคเอกชนเข้ามาร่วม

3) เร่งพัฒนาครูประจำการ โดยมีระบบสนับสนุนเพิ่มเติม เช่น ระบบการให้คู่มือสำหรับครูไปเข้ารับการฝึกอบรม e-learning และการเรียนรู้ทางไกล (distance learning) รวมถึงการพัฒนาครูในสาขาที่ขาดแคลน และต้องกำหนดเกณฑ์การอบรมครูที่ชัดเจนเพื่อให้ครูทุกคนต้องได้เข้ารับการอบรม

4) กำหนดวิธีการดำเนินการที่ชัดเจนกับครูอัตราจ้าง จะต้องมีการประเมินครูอัตราจ้างว่าสมควรที่จะได้รับการพัฒนาเป็นครูปฏิบัติหรือควรที่จะเลิกจ้างในที่สุด

5) เร่งรัดให้มีระบบการติดตามผลการปฏิบัติงานที่เข้มข้น การเลื่อนวิทยฐานะครูให้เป็นไปตามผลการปฏิบัติงานอย่างแท้จริง มีแรงจูงใจให้ครูได้รับค่าตอบแทนเพิ่มเติมจากเงินเดือน เช่น วิทยฐานะเงินค่าตอบแทนอื่นเนื่องจากมีชั่วโมงสอนเกินเกณฑ์ เงินค่าตอบแทนครูที่สอนในพื้นที่ห่างไกล เป็นต้น

6) ให้มีประชาสังคมในพื้นที่มีส่วนร่วมประเมินครู เพื่อให้ประชาชนมีสิทธิตรวจสอบการทำงานของครูในฐานะที่เป็นผู้มีส่วนได้เสียโดยตรง อันเนื่องจากผลการศึกษานูثرหลานของพวกเขา ประชาสังคมในพื้นที่จะต้องมีส่วนร่วมในการเสนอชื่อครูเพื่อการสนับสนุนครูที่ดีและมีมาตรฐานในการสอนสูงและสามารถชี้ข้อบกพร่องของครูได้

4.1.3 ยุทธศาสตร์การกระจายครูเก่งอย่างทั่วถึง ต้องจัดให้ครูได้สอนตามวุฒิการศึกษา และครูที่สอนระดับปฐมวัยต้องมีความรู้ ความเข้าใจในจิตวิทยาเด็ก มีการสับเปลี่ยนโยกย้ายผู้บริหาร ครู ให้แต่ละโรงเรียนมีผู้มีความรู้ความสามารถใกล้เคียงกัน โรงเรียนเล็ก ๆ ควรมีโอกาสได้ครูเก่ง ๆ ด้วย นอกจากนี้ควร

มีงบประมาณเฉพาะสำหรับให้แต่ละ โรงเรียนสามารถจ้างผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเป็นพิเศษมาบรรยาย เป็นกรณีพิเศษได้ด้วย

4.2 ยุทธศาสตร์การพัฒนาหลักสูตร การเรียนการสอนและการปฏิรูปการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4.2.1 รณรงค์การปฏิรูปการจัดการศึกษาปฐมวัยในฐานะที่เป็นหัวใจสำคัญของการปฏิรูปการศึกษา โดยยุทธศาสตร์ที่สำคัญคือ ควรจัดตั้งหน่วยงานที่เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัยเพื่อฝึกอบรมและพัฒนาครู อนุบาล ให้การศึกษาบิดามารดาและผู้ปกครอง กำหนดมาตรฐานครูในสถานศึกษา กำหนดหลักสูตรและ วิธีการให้บริการ สนับสนุนการจัดการศึกษาปฐมวัยที่บ้านและชุมชน ตรวจสอบดูแลและช่วยพัฒนาคุณภาพ ของการจัดการศึกษาปฐมวัยทุกแห่งให้มีคุณภาพใกล้เคียงกัน

4.2.2 สร้างความพร้อมและความเข้าใจเรื่องการปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้แก่ครูและ ผู้บริหาร โดยการจัดตั้งคลังหลักสูตรและศูนย์กลางการปฏิรูปการเรียนรู้ที่โรงเรียน เพื่อให้ครูและผู้เรียน สามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้สะดวก ส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูและสถานศึกษาจาก องค์การต่าง ๆ ด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย

4.2.3 ทบทวนโครงสร้าง สาระของหลักสูตรและมาตรฐานการเรียนรู้ หลักสูตรแกนกลางควรมีวิชา หลักน้อยวิชา เช่น เพียงห้าวิชาแต่เรียนให้เข้าใจแบบเชื่อมโยงทั้งระบบอย่างลึกซึ้ง และมีหลักสูตรท้องถิ่น และวิชาเลือกและวิชาชีพ ในสายสามัญที่หลากหลาย รวมทั้งให้ความสำคัญกับสาระความรู้หลักเท่ากับการ เสริมสร้างความเป็นมนุษย์ ศึกษภาพในการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ให้สอดคล้องกับวัย วุฒิภาวะ ความสนใจ ของผู้เรียน

4.2.4 ส่งเสริมเร่งรัดพัฒนาคุณภาพโรงเรียนในอำเภอรอบนอกและโรงเรียนในเมืองที่ไม่มีชื่อเสียงให้ มีมาตรฐานใกล้เคียงกับโรงเรียนมีชื่อเสียง โดยการสนับสนุนด้านทรัพยากรเพิ่มขึ้นและการส่งศึกษานิเทศก์ และครูที่มีความรู้ความสามารถสูงเข้าไปช่วย และให้แรงจูงใจแก่ครูที่เข้าไปช่วยและครูประจำการที่พยายาม พัฒนาตัวเองเพิ่มขึ้น

ปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่ง คือ สถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ต่างๆ ควรกำหนดส่วนแบ่งส่วนหนึ่งในการรับผู้สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลและยากจน เพื่อให้นักเรียนจากโรงเรียนในพื้นที่ ห่างไกลมีโอกาสเข้าศึกษาในระดับสูงได้มากขึ้น

4.3 ยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

4.3.1 สร้างหน่วยงานกลางที่ทำหน้าที่ดูแลส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยปรับบทบาทของ การศึกษานอกโรงเรียน (กศน.) ให้เป็นองค์กรกึ่งรัฐที่มีอิสระและความคล่องตัวในการดำเนินงานมากกว่า หน่วยงานราชการปกติ โดยลดบทบาทด้านการจัดการศึกษาเอง และเพิ่มบทบาทเป็นผู้จัด และอำนวยความสะดวก (Provider & Facilitator) ส่งเสริม ประสาน เชื่อมโยงแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตให้มีประสิทธิภาพ และคุณภาพ

4.3.2 สนับสนุนและเร่งรัดการปฏิรูปสื่อวิทยุโทรทัศน์ เช่น ดำเนินการจัดตั้งคณะกรรมการวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์แห่งชาติ (กสช.) เปิดโอกาสให้สถาบันการศึกษาของภาคประชาชนมีส่วนร่วม จัดรายการเพื่อการเรียนรู้ของประชาชนเพิ่มขึ้น สนับสนุนและลดหย่อนภาษีเพื่อให้สื่อต่าง ๆ สร้างสรรค์ รายการที่ช่วยให้ประชาชนมีความรู้ที่จำเป็น และมีประโยชน์เพื่อการดำรงชีวิตและความก้าวหน้าของวิชา ความรู้เชื่อมโยงกับแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เพื่อให้เกิดโครงข่ายการบริการการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

4.3.3 ส่งเสริมการเชื่อมโยงการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย พัฒนามาตรฐานการศึกษาและเกณฑ์การเทียบ โอนความรู้ ประสบการณ์ และการเทียบระดับการศึกษาใน กรณีที่ผู้ต้องการเทียบโอน และมีมาตรฐานเท่าเทียมกับการศึกษาในระบบ เพื่อให้ผู้เรียนมีศักดิ์และสิทธิ์ เท่าเทียมและเทียบกันได้

4.3.4 ส่งเสริมให้ชุมชนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อให้การเรียนรู้ตลอดชีวิตบูรณา การเข้าเป็นวิถีการดำเนินชีวิตของประชาชน รัฐต้องส่งเสริมให้ชุมชนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ โดยมี มาตรการดังนี้

1) ส่งเสริมให้ทุกชุมชนจัดทำแผนการศึกษาของชุมชนโดยเป็นส่วนขยายจากแผนแม่บท (เพื่อการพัฒนา) ชุมชน แผนนี้จะรวบรวมความต้องการการศึกษาของสมาชิกในชุมชน ซึ่งควรจะมีการระบุ ว่าสมาชิกของชุมชนในแต่ละช่วงวัยต้องการหรือควร ได้เรียนรู้ในเรื่องใด จะมีกระบวนการเรียนรู้อย่างไร

2) จัดให้มีการสำรวจและจัดการระบบข้อมูลแหล่งเรียนรู้ (MIS) เพื่อเชื่อมโยงแหล่งเรียนรู้ ต่าง ๆ และจัดการให้ประชาชนเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ได้รวดเร็วและเสียค่าใช้จ่ายต่ำ

4.3.5 การจัดสรรงบประมาณที่มุ่งกระจายการศึกษาให้ถึงกลุ่มเป้าหมายโดยตรง

รัฐควรกำหนดทิศทางในการจัดสรรงบประมาณที่มุ่งกระจายอำนาจในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัยให้ถึงกลุ่มเป้าหมายโดยตรง โดยมีมาตรการสำคัญ ๆ ดังนี้

1) ผลักดันนโยบายและโครงการที่เอื้อให้เกิดโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต และปรับแก้ กฎหมาย กฎระเบียบที่เป็นอุปสรรค โดยเฉพาะอย่างยิ่งระเบียบเกี่ยวกับงบประมาณการเงิน

2) จัดให้มีกองทุนสนับสนุนกิจกรรมการเรียนรู้ของชุมชน (Learning Fund) ในลักษณะ เงินอุดหนุน เพื่อให้จัดกิจกรรมการรวมกลุ่มของประชาชนในชุมชนเพื่อการเรียนรู้ โดยให้มีการระดมทุน จากแหล่งต่าง ๆ เช่น รายได้จากการบริจาคของประชาชน และรายได้จากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ของคนในชุมชน/ท้องถิ่น พร้อมทั้งให้มีการแก้ไขกฎ ระเบียบที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สามารถเบิกจ่ายงบประมาณ ดังกล่าวให้สอดคล้องกับกิจกรรมและกลุ่มเป้าหมายได้สะดวก

4) อุดหนุนการเสริมความรู้ให้แก่ผู้ที่ต้องออกจากการศึกษากลางคัน โดยเฉพาะผู้ที่ต้องออก จากการศึกษาขั้นพื้นฐานกลางคัน ด้วยเหตุผลของการหารายได้เลี้ยงตนเองหรือครอบครัวหรือด้วยเหตุผลอื่น ใด แต่ประสงค์จะเรียนรู้ต่อไป รัฐควรให้การอุดหนุนในรูปแบบอุปถัมภ์การเรียนรู้เป็นรายบุคคล โดยเฉพาะ

กลุ่มคนจนและผู้ด้อยโอกาส กลุ่มที่ต้องทำงานหรือคนที่ไม่สามารถเรียนในระบบ 12 ปีได้ ให้สามารถเข้าถึงบริการทางการศึกษาทั้งในระบบ นอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

4.4 ยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาด้านการมีส่วนร่วมของบิดามารดา ผู้ปกครอง ประชาชน ชุมชน องค์กรศาสนาและเอกชนในการจัดการศึกษา

รัฐควรสนับสนุนให้ภาคเอกชน ชุมชน องค์กรทางศาสนา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมจัดการศึกษาเป็นสัดส่วนสูงขึ้น เพื่อจัดให้เกิดการศึกษาทางเลือกที่หลากหลาย โดยมียุทธศาสตร์ที่สำคัญคือ

4.4.1 การทบทวน ปรับปรุง แก้ไข และการออกนโยบาย กฎหมาย และระเบียบปฏิบัติ

1) เร่งกำหนดมาตรการส่งเสริมการมีส่วนร่วมจัดการศึกษา โดยเร่งทบทวนกฎระเบียบและแนวปฏิบัติต่าง ๆ พร้อมทั้งกำหนดกลไกและแนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมขององค์กรต่าง ๆ ให้เกิดขึ้นโดยเร็ว เช่น การอนุญาตให้ภาคเอกชนจัดตั้งสถานศึกษาได้สะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น การสนับสนุนด้านการเงินและวิชาการ เป็นต้น

2) ปรับปรุงเกณฑ์ประเมินความพร้อมจัดการศึกษา โดยเร่งแก้ไขปรับปรุงร่างกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเด็นสำคัญต่าง ๆ เช่น หลักการและเหตุผล เกณฑ์การผ่านการประเมิน การปรับปรุงเงื่อนไขการถ่ายโอนการจัดการศึกษาให้มีความยืดหยุ่นปฏิบัติได้ตามสถานการณ์ความเป็นจริงที่แตกต่างกันในแต่ละพื้นที่

4.4.2 ส่งเสริมให้องค์กรทางสังคมและประชาชนเป็นผู้มีส่วนร่วมจัดการศึกษา

1) สนับสนุนการจัดการศึกษาแก่องค์กรทางศาสนาเป็นพิเศษ องค์กรทางศาสนาที่จัดการศึกษา แต่มีปัญหาทางการเงินและวิชาการควรได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐอย่างเต็มที่

2) ส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาปฐมวัย กระทรวงศึกษาธิการ ควรร่วมกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงสาธารณสุข มูลนิธิต่าง ๆ เร่งดำเนินการจัดให้มีระบบและกลไกในการให้ความรู้แก่บิดามารดา ผู้ปกครองในการอบรมเลี้ยงดูให้การศึกษาแก่นุรและบุคคลที่อยู่ในความดูแล เพื่อส่งเสริมความพร้อมในตัวเองพร้อมทั้งมีการเริ่มกระบวนการการเรียนรู้ตั้งแต่เด็ก

4.5 ยุทธศาสตร์การปฏิรูปการอาชีวศึกษาและฝึกอบรม

4.5.1 การปรับทิศทางและแนวทางการจัดการอาชีวศึกษาแนวใหม่

1) ระบบการเรียนรู้ยืดหยุ่นสอดคล้องกับการมีงานทำ โดยทำให้ระบบการเรียนมีความยืดหยุ่น เปิดโอกาสให้ทุกคนประกอบอาชีพและสามารถศึกษาได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และจัดระบบรับรองประสบการณ์การทำงานของบุคคลและระบบสะสมหน่วยการเรียนรู้ เพื่อนำไปใช้ในการกำหนดคุณวุฒิวิชาชีพได้

2) พัฒนาระบบความร่วมมือกับภาครัฐกิจเอกชนให้เข้ามามีส่วนร่วมจัดอาชีวศึกษา ตั้งแต่เริ่มต้นทั้งการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย ความต้องการการพัฒนาหลักสูตร การฝึกงาน และการประเมิน

สมรรถนะของผู้ฝึกอบรม โดยภาครัฐควรให้แรงจูงใจด้านการลดภาษีให้แก่ภาคธุรกิจเอกชน มาตรการสำคัญ คือ การส่งเสริมและพัฒนาการจัดสหกิจศึกษา เช่น ระบบทวิภาคี หรือโรงเรียนอุปถัมภ์ในสถานประกอบการ (Adopted School) ให้เพิ่มขึ้นทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ และเร่งจัดทำหลักเกณฑ์การจัดระบบทวิภาคีที่มีคุณภาพ พร้อมทั้งจัดทำคู่มือเพื่อให้การจัดระบบสหกิจศึกษามีคุณภาพและมาตรฐานที่ใกล้เคียงกัน

4.5.2 ปรับระบบการเงินและทรัพยากร (Re-financing and Remobilizing Resources) โดยทำการศึกษาวิจัยและพัฒนากระบวนการเงินเพื่อการอาชีวศึกษาและฝึกอบรม เพื่อให้ปรับเปลี่ยนวิธีการจัดสรรงบประมาณด้านอุปทาน (Supply-side) ซึ่งขึ้นอยู่กับความพร้อมของผู้จัดการศึกษา เป็นการจัดสรรงบประมาณด้านอุปสงค์ (Demand-side) เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียน

4.6 ข้อเสนอแนะยุทธศาสตร์การปฏิรูปอุดมศึกษา

4.6.1 การปฏิรูปโครงสร้างและระบบบริหารจัดการอุดมศึกษา

1) พัฒนาระบบการให้คะแนนและจัดอันดับ (Rating and Ranking) สถาบันอุดมศึกษา เพื่อกระตุ้นให้อาจารย์และบุคลากรต้องปฏิรูปตนเอง และส่งเสริมการแข่งขันในเชิงคุณภาพ

2) พัฒนามาตรฐานระบบบัญชี เร่งดำเนินงาน โครงการการจัดระบบบัญชีและการรายงานของสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ ให้เป็นมาตรฐานเดียวกันโดยเร็ว

3) จำแนกกลุ่มตามความเชี่ยวชาญของสถาบันอุดมศึกษา จัดกลุ่มหรือเครือข่ายของสถาบันอุดมศึกษา ทั้งเครือข่ายแนวตั้งที่ประกอบด้วยกลุ่มสถาบันที่มีระดับการพัฒนาและบทบาทที่ต่างกัน และเครือข่ายแนวระนาบที่จะประสานการดำเนินการกิจกรรมระหว่างสถาบันหรือกลุ่มสถาบัน รวมทั้งจำแนกประเภทสถาบันอุดมศึกษา เพื่อพัฒนาสู่ความเป็นเลิศตามบทบาทและภารกิจที่ควรเป็นจุดเน้นของแต่ละสถาบัน เช่น มหาวิทยาลัยที่เน้นการวิจัย มหาวิทยาลัยที่เน้นการสอนระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเพื่อการพัฒนาอาชีพ และพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยเปิดที่ขยายโอกาสให้ประชาชนได้เรียนรู้ตลอดชีวิต มหาวิทยาลัยที่เน้นการสอนความรู้ที่เกี่ยวกับศาสนาเพื่อสร้างความเข้มแข็งในทางจริยธรรมให้กับประเทศ เป็นต้น โดยให้มีการพัฒนาสถาบันที่มีศักยภาพความพร้อมจำนวนหนึ่ง เพื่อมุ่งสู่การเป็นมหาวิทยาลัยชั้นนำในมาตรฐานระดับโลก (World Class University)

4) ปรับเปลี่ยนวิธีการได้มาของผู้บริหารในสถาบันอุดมศึกษา พัฒนาระบบการสรรหาเพื่อให้ได้ผู้บริหารที่ดี และมี ความเป็นผู้นำ แทนวิธีการเลือกตั้ง และปรับบทบาทสภาสถาบันให้เป็นคณะกรรมการนโยบายที่มีอำนาจควบคุมผู้บริหารแบบวิสาหกิจภาคเอกชน โดยควรจะมีคณะทำงานชุดเล็ก ๆ ที่ทำงานเกือบเต็มเวลาเพื่อรับผิดชอบและกำกับดูแลการดำเนินงานของฝ่ายบริหารสถาบัน

5) ลดสัดส่วนการสนับสนุนอุดมศึกษาจากรัฐ โดยระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ เช่น ศิษย์เก่า บริษัทขนาดใหญ่ และใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดทั้งภายในสถาบันอุดมศึกษา และร่วมกันระหว่างสถาบันอุดมศึกษาในรูปแบบต่างๆ โดยเฉพาะการสร้างเครือข่ายระหว่างสถาบันอุดมศึกษาทั้งหมดของรัฐและเอกชน และกับภาคธุรกิจเอกชน ตลอดจนองค์กรต่างๆ ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ โดยรัฐจะ

ต้องไม่ให้การอุดหนุนแก่โครงการพิเศษทั้งในและนอกพื้นที่บริการของสถาบันอุดมศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การจัดโครงการพิเศษนอกพื้นที่บริการของสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งได้ก่อให้เกิดปัญหาด้านคุณภาพของการ ศึกษาโดยรวมค่อนข้างมาก

4.6.2 ปฏิรูปการเงินอุดมศึกษา

1) ลดการลงทุนประเภทสิ่งก่อสร้าง โดยพยายามใช้สิ่งก่อสร้างที่มีอยู่ให้คุ้มค่า เน้นการขอ ใช้หรือเช่าสถานที่จากสถาบันอื่น หรือองค์กรอื่นที่มีพื้นที่ว่างและอยู่บริเวณใกล้เคียง

2) ให้มีกองทุนสมทบรายได้ที่สถานศึกษาหารายได้เองจากงานวิจัยและบริการ สนับสนุน ให้สถาบันอุดมศึกษาระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ เพิ่มขึ้น รวมทั้งการรับบริจาคจากศิษย์เก่า มูลนิธิ บริษัทและหารายได้จากการวิจัยและการให้บริการด้านความรู้ นอกเหนือไปจากรายได้จากค่าเล่าเรียนของ นักศึกษาปกติ

4.6.3 ปฏิรูปการเรียนการสอนและการวิจัย

1) ส่งเสริมการวิจัยให้เพิ่มมากขึ้น มีกลไก/ระบบที่สามารถดึงดูดผู้มีความรู้ ความสามารถ และมีความสนใจการวิจัย ให้เข้ามาเป็นบุคลากรวิจัยในสถาบันอุดมศึกษาและให้คงอยู่ในระบบ โดยสามารถ ก้าวหน้าในสายงาน และมีกลไกในการช่วยส่งเสริมการพัฒนางานวิจัยอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ในระบบการเรียน ขณะการสอนควรมีการส่งเสริมให้ผู้เรียนต้องทำวิจัยในเรื่องที่ผู้เรียนจะต้องศึกษาด้วย

2) จัดทำหลักสูตรปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษาในเชิงบูรณาการ ปฏิรูปหลักสูตรทั้งในระดับ ปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษาให้เป็นแบบบูรณาการที่เชื่อมโยงกับสถานการณ์ที่เป็นจริง และปฏิรูปการเรียน การสอน ให้ผู้เรียนสามารถคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์และรู้จักการแก้ปัญหาอย่างบูรณาการ สร้างสรรค์ นวัตกรรม และใฝ่เรียนรู้ตลอดชีวิต ตลอดจนสามารถสร้างงาน ปรับตัวในโลกของงาน พึ่งพาตนเองได้ และ เป็นประโยชน์ต่อสังคม ควรมีหลักสูตรการฝึกอบรมหรือให้การฝึกงานเป็นหนึ่งในหลักสูตรในการศึกษา เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการทำงาน

3) กำหนดเกณฑ์มาตรฐานเพื่อเป็นตัวบ่งชี้คุณภาพและความสำเร็จของทุกหลักสูตร ทั้งภาค ปกติและภาคพิเศษ รวมทั้งมาตรฐานภารกิจอื่น และกำหนดหลักเกณฑ์หรือแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice)

4.6.4 ปฏิรูประบบพัฒนาคณาจารย์และบุคลากรอุดมศึกษา

1) เปิดโอกาสให้มีการพัฒนาบุคลากรทุกระดับ เร่งรัดให้มีระบบการพัฒนาผู้บริหาร บุคลากรสายวิชาการ และบุคลากรสนับสนุนงานวิชาการ ในสถาบันอุดมศึกษา โดยส่งเสริมการวิจัย การศึกษาต่อ การพัฒนาฝึกอบรมอย่างต่อเนื่อง และมีระบบติดตาม ประเมินผลเพื่อส่งเสริมพัฒนาของ บุคคลเหล่านั้นตลอดชีวิต

2) พัฒนาระบบบัณฑิตศึกษาให้สามารถสร้างอาจารย์รุ่นใหม่ พัฒนาการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ให้มีคุณภาพ เพื่อให้เป็นกลไกในการสร้างอาจารย์ใหม่เข้าสู่ระบบ และมีระบบที่จูงใจคนเก่ง คนดี มีความ สามารถและมีความสนใจให้เข้ามาเป็นอาจารย์โดยมีระบบคัดเลือกที่เป็นธรรม

3) ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายและการเชื่อมโยงระหว่างสถาบัน สนับสนุนการสร้างระบบเครือข่ายอาจารย์และบุคลากรระหว่างสาขา สถาบัน ทั้งภายในและต่างประเทศ เพื่อให้เกิดความร่วมมือ ช่วยเหลือ แลกเปลี่ยนทั้งในการจัดการเรียนการสอน การวิจัย การบริการวิชาการ และการดำเนินภารกิจต่างๆ

4) ปรับปรุงระบบผลตอบแทนตามผลงาน พัฒนาระบบการให้ผลตอบแทนตามตำแหน่งให้มีความหลากหลาย ตามภารกิจของสถาบันอุดมศึกษา ทั้งด้านการสอน การวิจัย การบริการวิชาการ และทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และมีกลไกสนับสนุน ส่งเสริม ขก้อง ผู้บริหาร คณาจารย์และบุคลากรที่ทุ่มเทอุทิศตนในด้านที่บุคลากรเหล่านั้นมีความเป็นเลิศ การให้เงินประจำตำแหน่งทางวิชาการควรให้แบบมีเงื่อนไขสำหรับผู้ที่ยังทำงานวิจัยพัฒนาอย่างต่อเนื่องอยู่ ไม่ควรให้แบบเป็นการสมนาคุณไปตลอดชีวิตการทำงาน

5) กำหนดมาตรฐานสำหรับภาระงานประเภทต่าง ๆ ของอาจารย์ และหลักเกณฑ์การเทียบโอนระหว่างภาระงานประเภทต่าง ๆ รวมทั้งเกณฑ์ในการเทียบคุณสมบัติอาจารย์พิเศษ เพื่อที่จะได้จ้างอาจารย์ที่เกษียณอายุแล้วและผู้ทรงคุณวุฒิจากภาคเอกชนมาเป็นอาจารย์พิเศษได้คล่องตัวยิ่งขึ้น

4.6.5 สนับสนุนการมีส่วนร่วมของภาคธุรกิจเอกชนในการบริหารและจัดการอุดมศึกษา

1) สนับสนุนธุรกิจเอกชนลงทุนในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยสนับสนุนให้ภาคธุรกิจเอกชน เช่น บริษัทขนาดใหญ่ที่มีความพร้อม ให้ร่วมลงทุนในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยเฉพาะสาขาที่เป็นความต้องการของตลาดและสังคม โดยรัฐกำหนดสัดส่วนและกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจนระหว่างสถานศึกษาของรัฐและเอกชน

2) สนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยอนุญาตให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความพร้อมตามเกณฑ์ที่กำหนดจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาตามความต้องการของท้องถิ่นชุมชนโดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับนโยบายและมาตรฐานการศึกษาของชาติ

3) สนับสนุนความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษาและเอกชน สนับสนุนโครงการความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ กับหน่วยงานทั้งภาคธุรกิจเอกชน องค์กรที่เน้นการสร้างความรู้โดยไม่หวังผลกำไร องค์กรศาสนา ชุมชน และท้องถิ่น ในการดำเนินภารกิจของสถาบัน รวมทั้งสนับสนุนการมีส่วนร่วมของภาคอื่นๆ ในการบริหารจัดการ กำกับติดตาม และประเมินผล การดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ส่งเสริมให้ภาคอื่น ๆ บริจาคเงินและทรัพย์สินอื่นเพื่อการศึกษา โดยรัฐมีมาตรการลดหย่อนภาษีและมาตรการยกเว้นภาษีเพื่อสนับสนุนและเป็นแรงจูงใจ

4.7 ยุทธศาสตร์การปฏิรูปการบริหารจัดการทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา

4.7.1 ปฏิรูปการจัดสรรทรัพยากรเพื่อการศึกษา

1) เน้นความเสมอภาค ประสิทธิภาพและประสิทธิผล การจัดสรรทรัพยากรเพื่อการศึกษา ต้องยึดหลักความเสมอภาคและเป็นธรรม หลักประสิทธิภาพและประสิทธิผล หลักการกระจายอำนาจ และ

หลักเสรีภาพในการเลือกของผู้เรียน เช่น ควรให้จบการศึกษาขั้นพื้นฐานในสัดส่วนสูงขึ้นเมื่อเทียบกับอุดมศึกษา จัดสรรให้โรงเรียนในเขตยากจนและผู้เรียนด้อยโอกาสสูงขึ้น

2) จัดสรรงบประมาณเพื่อการศึกษาผ่านหลายช่องทาง นอกเหนือจากสถานศึกษาของรัฐ โดยสามารถผ่านทางสถาบันอื่น เช่น สถาบันทางศาสนา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนองค์กรประชาสังคม เพื่อส่งเสริมให้องค์กรเหล่านั้นจัดการศึกษาโดยตรงหรือส่งเสริมให้มีการจัดการศึกษาที่หลากหลายตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย

4.7.2 ปฏิรูป การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา

1) เพิ่มช่องทางและมาตรการในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ด้วยวิธีการต่างๆ เช่น จากภาษีทรัพย์สิน / ภาษีมรดก การให้สัมปทานวิทยุ โทรทัศน์ ฯลฯ การใช้มาตรการลดหย่อน/ยกเว้นภาษีสำหรับการบริจาคเงินเพื่อการศึกษา การระดมทรัพยากรจากสถาบันทางศาสนา ตลอดจนสถาบันทางสังคมอื่น ๆ

2) สนับสนุนให้เอกชนและองค์กรศาสนาจัดการศึกษาเพิ่มมากขึ้น รัฐควรเปลี่ยนนโยบายจากการจัดการศึกษาเองที่มีสัดส่วนสูงเกือบร้อยละ 90 เป็นการสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาเป็นสัดส่วนสูงขึ้น โดยเฉพาะตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ขึ้นไปถึงอุดมศึกษา

3) สถานศึกษาของรัฐควรปรับค่าเล่าเรียนตามหลักประโยชน์ที่ได้รับและความสามารถในการจ่าย โดยเฉพาะการศึกษาตั้งแต่ระดับที่สูงกว่าการศึกษาภาคบังคับขึ้นไป และควรเรียกในอัตราที่เก็บแตกต่างกันไปตามระดับ/ประเภทของบริการการศึกษา พื้นที่และกลุ่มเป้าหมายผู้เรียนให้เป็นไปตามหลักการประโยชน์ที่ได้รับและหลักความสามารถในการจ่ายของกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้รัฐมีงบประมาณมากพอที่จะจัดการศึกษาได้อย่างทั่วถึง

4.7.3 ปฏิรูป การบริหารและการใช้ทรัพยากร

1) ใช้อาคารสถานที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และการจัดสภาพแวดล้อมที่ดี ปลอดภัย สวยงาม และร่มรื่น โดยให้มีการปรับปรุงประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากร ด้วยการใช้ระบบการจัดการการใช้อาคารสถานที่ บุคลากร ให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยสร้างความตระหนักและการมีส่วนร่วมดูแลรักษาสมบัติส่วนรวม รวมทั้งส่งเสริมความร่วมมือและประสานการใช้ทรัพยากรบุคคลที่มีความรู้ความสามารถระหว่างสถาบัน ส่วนในแต่ละสถาบันต้องให้นักเรียน นักศึกษา ชุมชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการปรับปรุงภูมิทัศน์ของสถาบันด้วย

2) จัดสรรทรัพยากรเป็นพิเศษในกลุ่มขาดแคลน โรงเรียนในพื้นที่ทุรกันดาร พื้นที่ตามแนวชายแดน พื้นที่ห่างไกล และพื้นที่ซึ่งมีการคมนาคมไม่สะดวก

โดยสรุป ยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาเพื่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนที่มีความเร่งด่วนจะต้องดำเนินการทันทีพร้อมกันห้าประการดังต่อไปนี้

ประการแรก สร้างครูและผู้บริหารที่มีความรู้ ความสามารถสอดคล้องกับแนวทางปฏิรูปการศึกษา เพื่อเป็นหัวขบวนในการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษา

ประการที่สอง ปรับแก้หลักสูตรการศึกษาให้มีความคล่องตัวและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หลักสูตรที่สอดคล้องคุณธรรมจริยธรรมและหลักสูตรการศึกษาที่ให้ความสำคัญเป็นพิเศษกับภาษาไทย โดยเฉพาะการใช้ภาษาไทยในจังหวัดชายแดนทุกภาคของประเทศ เพื่อให้คนไทยทุกคนสามารถ พูด เขียน อ่านภาษาไทยได้

ประการที่สาม ลดสัดส่วนของงบประมาณสำหรับอุดมศึกษาในภาพรวมที่ได้รับจากการปฏิบัติหน้าที่ (Function) ทั้งสี่ประการตามปกติ คือ การผลิตบัณฑิต การวิจัยและพัฒนา การบริการสังคม และการทำนุบำรุง ศิลปะและวัฒนธรรม โดยสนับสนุนให้อุดมศึกษามีรายได้เพิ่มจากการผลิตบัณฑิต การวิจัยและพัฒนา ตลอดจน การบริการสังคมที่สอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาประเทศของรัฐและท้องถิ่นที่สถาบันอุดมศึกษาตั้งอยู่ เพื่อช่วยให้อุดมศึกษาสนองนโยบายพัฒนาประเทศและสนับสนุนการพัฒนาท้องถิ่นมากขึ้น อีกทั้งเป็นการช่วยให้สามารถนำเองงบประมาณที่ประหยัดได้บางส่วน จากที่เคยใช้เพื่อการปฏิบัติหน้าที่ตามปกติของ อุดมศึกษามาเพิ่มการจัดการศึกษาปฐมวัย การจัดการศึกษาโดยสถาบันศาสนา การจัดการศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัย ให้มีคุณภาพและครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายในวงกว้าง ตลอดจนกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ เจาะจงให้มากยิ่งขึ้นเป็นการใช้ทรัพยากรทางการศึกษาที่มีจำกัดให้ได้ประโยชน์คุ้มค่ามากที่สุด

ประการที่สี่ เน้นการจัดการศึกษาที่ทำให้ผู้เรียนมีรายได้พร้อมกับการเรียน (Earning While Learning) โดยเน้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง (Learning by Doing) ให้เพิ่มมากขึ้น พร้อมทั้งให้ความสำคัญ กับคุณวุฒิวิชาชีพในทุกแขนงอาชีพ รวมทั้งในภาคการเกษตรเพิ่มมากขึ้น เพื่อลดการให้ความสำคัญแก่ การศึกษาในระบบจนเกินความเป็นจริง

ประการที่ห้า เน้นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากภาคส่วนต่างๆ ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ธุรกิจ เอกชน องค์กรศาสนา หน่วยงานอาสาสมัครเอกชน สถาบันการศึกษาเอกชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการ การศึกษาทางเลือกที่มีความหลากหลายเพิ่มมากขึ้นเพื่อเป็นการส่งเสริมให้เกิดนวัตกรรมใหม่ ๆ ทางการศึกษาที่ เป็นประโยชน์ต่อกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลายโดยตรงอย่างทั่วถึง

นอกจากการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ดังกล่าวแล้ว การดำเนินงานด้านการศึกษาจะต้องไม่ละเลย ในเรื่องของ สุ จี ปุ ลิ และการจัดการศึกษาที่สมดุลในส่วนล้วนพอเหมาะในเรื่อง พุทธิศึกษา จริยศึกษา พลศึกษา และหัตถศึกษา และต้องไม่ลืมว่าการปฏิรูปการศึกษาจะสำเร็จได้ขึ้นอยู่กับระบบใหญ่ของสังคมคือ การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองที่จะต้องมีการปฏิรูปสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ที่เป็น แบบอย่างต่อระบบการศึกษา สังคมภายนอกต้องช่วยเป็นผู้หล่อหลอมเด็กให้เป็นไปในทิศทางที่พึงประสงค์ ด้วย จะปล่อยให้ระบบการศึกษาดำเนินการ โดยลำพังไม่ได้ และรัฐบาลจะต้องดำเนินการอย่างจริงจังและ จริงจัง ประการที่สำคัญที่รัฐต้องดำเนินการคือรัฐต้องมีความกล้าหาญทางการเมืองในการเสาะแสวงหา ผู้บริหารทางการศึกษาที่แท้จริงที่สามารถดำเนินการ ได้อย่างต่อเนื่องให้ได้

.....